

elmondása, hanem a szerelem, a szeretkezés és a gyönyör átélése. Hiszen itt már nem valaminek a közvetítéséről van szó, sem az elbeszélő, sem az olvasó nem tud fölülnézeti helyzetben maradni. Az alkotás szintjén pedig a leírás nyújt kiélegülést: „ez a fa más, mint a többi”, nem lehet megállni, hogy aprólékos illat-ízleírást adjon róla az ember, aminek fontosságát aztán majd később igazolja a történet. Mert a történet azért megmarad, szerelmi és lúdbőröztető: a templomban szeretkező párt megkövezik, a paráznának ítélt apácát elégetik. Máskor ősi történet, a bűnbeesés újraleírásában gyönyörködhetünk. És még azt sem tudjuk eldönteni, a nézőpont férfié vagy nőé: mesteri leírások a szent gyönyör és a környező világ feszültségéről.

MANDA BORBÁLA

(Kalligram Kiadó, Pozsony, 2001. 2490 Ft)

Szepesi Attila: *Képmutogató*

Nem biztos, hogy az úgynevezett eszköztelen költészet (ha beszélhetünk ilyenről egyáltalán) cleve szűkösebb hatású, mint a kellékeivel kevésbé tartózkodó líra. Mivel minden jobb költészet űrbetöltés, Babits

szavaival: a teremtés folytatása, itt áll az, ami a kifejezésben a legnehezebb: „új képzet-egymásutánt” kelteni az olvasóban, de hihetően, de hatásosan.

Ha zenéről lenne szó, bizonyára valamilyen mozartian kecses muzsikát juttatna eszünkbe az űrbetöltésnek az a változata, amely kellően hajlékony, nem ríkit, de nem is szürke, s amelyikhez az irodalomban talán a szonett a legillőbb forma. A *Képmutogató*ban Szepesi Attila mindenestre kétszázánál is többször előveszi ezt a szigorú szabályú, ám gazdag variációs szabadságot kínáló, s nálunk különösképp megunhatatlannak tűnő versalakzatot. A kötet már vaskos testével rekordot sejtet, a *Képmutogató* igazi bravúrja azonban mégsem a mennyiség.

A rimbaud-i szentenciát (az én mindig valaki más) gyakorlatává tevő modern költészet régen megtanulta kamasz atyjától, hogy az „Én gondolkodom” formula helytelen. „Úgy kellene mondani: Engem gondolnak.” Vagyok, mert engem gondolnak? Az önazonosság zavarait pedző korabeli újdonság azóta beteljesedett fejleményeire Szepesi érdekes filozófiát költ: a személyiség kihelyezésével és megsokszorozásával mintegy ironikusan haladja meg az ismerős válságélményt, amelynek csakugyan méltó fonákja, ahogy egyre újabb és újabb szereplehetőségekben tűnik fel a vershős. Aki fura vándorútja során (mert nem ké-

pes kitartani maga mellett) így lesz – egy-egy verscím szerint – alkimista, strázsa, favágó, postás, vadász, üvegfúvó, teknővájó, rabló és még vagy százféle alakmás. „Surrogtok csak hajnaltól alkonyig – írja Szepe-si a meghatványozódó vándorlásról. – Van-e haza, ahová majd elértetek, // vagy csak vonultok céltalan tovább.” (*Pántos bakancsok*)

A végtelennek tetsző önkeresés-re fordított gond nem lazul a költő mondataiban sem; a hang tárgyszerű, szinte egy inventoré. A latinított világosság, amelyből ki-kierzik a régiség zamata, minden helyzeten és minden figurán annyit érzékt csupán, annyi *arst* enged bevetni, amennyi az olvasói képzelőerő föl-keltéséhez szükséges.

Mert a különmunka valóban az olvasó publikumé; a költő a változatos szituációkban megjáratott személyiségbábok életcsinálója, előkészíti őket a szerepükre, a kisebb-nagyobb fátumokat azonban az olvasói fantázia osztja rájuk. A *Zöld-séges* című vers nagyszerű (de távol-ról sem egyetlen) példa, hogy Szepe-si Attila milyen fokon igényli s reméli az olvasó közreműködését. A vers zárata – ha úgy tetszik: végki-menetele – roppant banális: egy katicabogár bújik kukorica-szálak közé. Csakhogy e kukorica-szálak a zöltséges állán fityegnek, s miután a zöltséges tárgyszerűnek álcázott figurájáról az is kiderül, hogy sárgadinnye a feje, a szeme szilva, nyelve

répa, orra bibircses rózsakrumpli, a banális kép, némi képzet-ráadás-sal az olvasó részéről, valóságos szürrealista szédületté változhat: egy zöltséges, aki „gezemice-gorgót” alakít!

Mindezekén túl az egész könyv hangulata (amely nem volna teljes a szöveget kísérő Gerzson Pál-festmények nélkül) valamiféle hippodromi, panoptikumi miliót (persze, hiszen ilyen tárgyú versekre bukkanunk: *Bűvész, Bobóc, Bolhacirkusz, Ódon kastély, Panoptikum*) is felidéz. Nemde ez sem egyéb, mint bizonyíték a gondolati sokrétűségre; ugyan ki nem érezte (vagy érzi) olykor, hogy élete: akár a cirkusz. Ne adj isten: viaszos figurák gyűjteménye!

KELEMEN LAJOS

(Kortárs Kiadó, Bp., 2002. 2500 Ft)

Oravecz Imre:

A megfelelő nap

*A megfelelő nap*nál fellelhető minden jellemző motívum, amely Oravecz előző köteteiben is mérvadó volt, csakhogy itt a különböző ciklusok mintegy ömlesztve jelentkeznek. Ryokan, akitől Oravecz verseket fordított, mint a megszólított társ lép elő, a *Halászóember* a megváltozott és némiképp elveszett szülőföld regénnyel kevert műfajkavalkádjaként, amire cikluscímként a *Töredék-*